

Bálványos '95

PRIORITĂȚI COMUNE

Într-o epocă în care sîntem înconjurați de efemeritate, *Universitatea și Tabăra de Vară de la Bálványos*, își adjudecă dreptat orgoliul tradiției. Aflată la cea de-a șasea ediție și organizată de aceiași parteneri - **Liga Pro Europa, Fundația tinerilor pentru democrație (FIAD - Miercurea Ciuc)** și **Fundația Pro Minoritate (Ungaria)** - această universitate alternativă, amestec de happening, clandestinitate și avangardă - ca și alte fenomene ce se petrec în preajma Lacului Sfînta Ana (mă gîndesc la An-Art), a reunit și în acest an o mulțime diversă: studenți și elevi români și maghiari, experți, politicieni, demnitari de stat, ziariști, lideri neguvernamentali, dar și, ca în fiecare an, veteranii democrației de prin așezările din jur, împătimiti locali, curioși și chiar turiști.

Căci locul acesta are o mistică a lui. "Bálvány" înseamnă în limba maghiară "idol", de unde toponimicul cu sensul "locul cu idoli". Paradoxal, o denumire, poate singura, păstrată în original... O poiană, de altfel deloc neobișnuită, aflată oarecum în afara hărții, la "granița" dintre Harghita și Covasna. Aici, de-a lungul anilor, vara, și-au ridicat corturile tineri pierduți în marea disidenței anonime, reuniți an de an în semi-clandestinitate, fără mentori sau guru, experimentînd pur și simplu privilegiul libertății într-o lume ostilă. Refugiați din fața asaltului propagandistic sau pur și simplu din frondă față de părinți, tinerii dezertori ai dictaturii i-au creat acestui loc un miraj și o simbolistică speciale. Nu trebuie deci să surprindă că, tocmai în acest loc a început, în urmă cu șase ani, un proces care s-ar putea numi în limbaj comun "apropiere", tehnic "prevenire de conflicte", iar politic "reconciliere istorică".

Înainte ca această sintagmă să fi fost preluată - și banalizată - de politicieni, tabăra de la Bálványos era deja pentru noi toți un proiect cu implicații enorme, un experiment susținut cu în-căpăținare și optimism. An de an, participau la cursurile desfășurate în aer liber, sute de tineri, români și maghiari, petrecîndu-și dimineațile în cortul-aulă, iar serile în jurul focului, adesea pînă în zori. În

zgomotul asurzitor al muzicii rock, la taclale, amestecînd cuvintele și descoperindu-și gusturi comune, au neutralizat stereotipii și s-au pregătit psihologic pentru a-lîntzege și respecta pe celălalt. În paralel, în holul Hotelului Carpați, se desfășurau înfîlnirile informale dintre intelectuali, politicieni și lideri de opinie din cele două țări, animați de bună-voință, dar și temeri sau suspi-

Un salut atotcuprinzător...

ciuni, pîndiți de riscul impopularității, nutrinđ totuși voința politică de a schimba în profunzime logica relațiilor româno-maghiare. Fără Bálványos, însă, ei nu s-ar fi înfîlnit niciodată... De aceea acest loc aflat în spatele lui Dumnezeu merită afită respect. A fost, de șase ani încoace mai activ și mai eficient în negocieri și contacte decît întregi ministere de externe, a lansat spre dezbatere cele mai diferite teme, cu precădere delicate, concurînd-o pe oricare din universitățile noastre.

Ediția din acest an s-a menținut pe linia tradiției. Tinerii, peste 100, provenind din România și Ungaria au audiat expuneri și au participat la dezbaterile reunite sub titlul generic de "priorități comune" acoperind de astă-dată problematici diverse, de la ecologie și economie de piață, la integrare europeană sau stabilitate regională.

(continuare în pag. 6)

Autoritățile locale și Organizațiile Neguvernamentale

Martți, 11 iulie 1995, Liga Pro Europa cu sprijinul CEBEMO Olanda, a organizat masa rotundă „*Autoritățile Locale și Organizațiile Neguvernamentale*”, parte a suitei de întâlniri ale reprezentanților administrațiilor publice locale cu diferite segmente ale societății civile. Invitațiile trimise membrilor Consiliului Municipiului Tîrgu-Mureș, primarului orașului și către peste 50 de organizații neguvernamentale au fost onorate de domnul primar ing. Nagy Victor, de consilieri locali, 15 organizații neguvernamentale și presa locală.

Organizatorii și-au propus tratarea rolului organizațiilor neguvernamentale în promovarea unei societăți democratice și pluraliste, situației actuale a sectorului neguvernamental în România, relațiilor organizațiilor neguvernamentale cu autoritățile locale și cu mass-media, respectiv a condițiilor de ameliorare a activității și finanțării organizațiilor neguvernamentale.

Discuțiile purtate au relevat atît probleme generale de organizare și finanțare ale organizațiilor neguvernamentale, cît și unele specifice grupurilor reprezentate.

Dificultatea cea mai serioasă a multor organizații este cea a sediului, lipsa lui îngreunîndu-le atît activitatea cît și finanțarea.

Relațiile ONG-urilor cu autoritățile și presa pot fi îmbunătățite printr-o mai bună informare reciprocă, însemnînd transparența activității autorităților și o mai insistență chemare la dialog și cooperare din partea celor dîntii. În multe cazuri organizațiile neguvernamentale nu cunosc părerea și/sau intențiile autorităților vizînd unele probleme de interes reciproc, iar reprezentanții puterii la nivel local nu ajută - decît eventual pasiv - activitatea organizațiilor neguvernamentale.

Trecînd în revistă problemele salubrității, ale dezvoltării sistemului de alimentare cu apă a părților orașului deficitare în acest sens, ale renovării/amenajării Cetății orașului, oprirea traficului auto în centrul Tîrgu Mureșului la sfîrșit de săptămînă, respectiv cerînd și oferind soluții la acestea, organizațiile

neguvernamentale au furnizat de-a lungul discuțiilor feed-back-ul caracteristic și necesar unui regim democratic. Persistența problemelor mai vechi și întîrzierile soluționării celor ridicate de curînd, au fost motivate de primarul orașului și consilierii prezenți prin lipsa fondurilor (redistribuirea în teritoriu a sumelor fiind necorespunzătoare), lacunele legislative și birocrația în uz. Conducerea orașului i-a asigurat pe cei prezenți de cele mai bune intenții. În toamna acestui an se va anunța concursul pentru întocmirea proiectului de reamenajare a Cetății, răspunsul la propunerea opririi traficului auto în centrul orașului se va primi în cel mai scurt timp, extinderea rețelei de apă întîmpinînd obstacole legislative, iar salubritatea orașului și transportul în comun cad în sarcina societăților comerciale nou înființate în acest scop.

Odată cu îmbunătățirea finanțării organizațiilor neguvernamentale vor dispărea probabil cele mai multe obstacole din calea unei activități fluente. Bani pot fi procurați din activitatea proprie, din surse externe sau din surse guvernamentale. Dintre acestea, sursele guvernamentale ar constitui metoda „clasică”, fiind foarte asemănătoare mecanismelor folosite în regimul de care România nu demult s-a despărțit. Totodată este și cea mai periculoasă, deoarece subminează caracteristica organizațiilor despre care vorbim. Practicată în alte țări, în România este de dorit să se neglijeze înainte de consolidarea sigură a structurilor democratice de guvernămînt. „Din fericire” nici guvernul român nu și-a arătat intenții serioase în acest sens.

Cooperînd, ajutîndu-se reciproc, organizațiile neguvernamentale pot reprezenta o forță importantă la nivel local. Prin specificul activității lor, fiind capabile să mobilizeze cetățenii, ele pot influența soarta duelurilor politice, pot sensibiliza Consiliul Local, și chiar influența deciziile acestuia. De asemenea, preluînd o parte a activității — în special în domeniul social — ele pot ajuta autoritățile locale.

(B.B.L.)

BIBLIOTECĂ

- Noi intrări în biblioteca LPE -

SOCIETATEA CIVILĂ

Citizens Strenghtening Global Civic Society — World Assembly Edition

POLITICĂ

Weidenfeld/Wessels: **Europa von A-Z**, Taschenbuch der europäischen Integration **Grundwerte der Demokratie im Internationalen Vergleich**

ISTORIE

Francisco Veiga: **Istoria Gărzii de Fier 1919-1941**

Vlad Georgescu: **Istoria românilor de la origini pînă la zilele noastre**

REVISTE

- **NZZ** - Folio nr. 6, 7, 8/1995 cu temele „Kokain”, „Der Gotthard” respectiv „Hotel”

- **Berliner Europe Forum** nr. 6, 7, 8 și edițiile speciale VI și VII/1995

- **Index on Censorship** nr. 4/1995

- **Korunk**, nr. 6,7, 8/1995

- **Die Neue Gesellschaft - Frankfurter Hefte** nr. 6, 7, 8/1995, etc.

Noi apariții ale Editurii „Pro Europa”

John P. Frank - **Modele de guvernare democratică**

Dr. John P. Frank practică avocatura la firma Lewis & Roca din Phoenix, Arizona; este autorul a zece cărți, în principal de drept constituțional și istorie; a predat aceste discipline la Universitatea din Indiana, la Yale și la universitățile din Arizona și a susținut numeroase conferințe pe aceste teme. Acest studiu, bazat în mare măsură pe modelul american, presupune un sistem de guvernare format din trei componente, avînd un departament legislativ, unul executiv și unul juridic. Toate ramurile sistemului de guvernare al unei societăți democratice trebuie să aibă puteri considerabile. În același timp toate aceste puteri trebuie să fie limitate. Considerațiile volumului de față sînt organizate în termeni de putere și limitare, cu un capitol final asupra limitărilor guvernamentale.

Ezra Solomon - **Economia într-o societate liberă**

O economie de piață liberă sau, alfel spus, o economie liberă, se potrivește cel mai bine cu libertatea politică, deoarece aceasta acordă indivizilor și grupurilor posibilitatea de a participa în schimbul de bunuri și servicii. Este necesar ca într-o societate democratică, cetățenii să cunoască legile de bază ale economiei pentru că ei sînt cei care determină orientarea ei. Acestui scop îi este dedicată cartea lui Ezra Solomon, un abecedar al economiei de piață.

DIALOGUL PRESEI - Băile Tuşnad - 14-15 iulie 1995

ORGANIZATORI: Liga Pro Europa și Asociația Ziaristilor Maghiari din România

AU PARTICIPAT peste cincizeci de ziaristi români, maghiari, germani și reprezentanți ai altor ziare ale minorităților naționale, printre care: Silviu ACHIM, STANIK István, Gelcu MAKSUTOVICI, Ildikó SCHAFFHAUSER, HECSER Zoltán, Ovidiu NAHOI, Ondrej STEFANKO, Mihai SUCIU, SZÁSZ János, BOROS Zoltán, Iuliu CHEALFĂ, SZÉKEDI Ferenc, Cornelius POPA, Valentin PĂUNESCU, GYÖRGY Attila, Dieter DROTLEFF, MADARAS Lázár, GYARMATH János, B. NAGY Veronika, KARÁCSONYI Zsigmond și mulți alții, reprezentând **ORGANE DE PRESĂ** ca: Adevărul, Albanezul, Hargita Népe, Româniai Magyar Szó, Nase Snahy, Curierul Național, TVR, Cuvântul Liber, Erdélyi Napló, Gazeta de Transilvania, Népújság, Radiodifuziunea Română, Foaia, Korunk, Allgemeine Deutsche Zeitung și altele, precum și reprezentantul Consiliului pentru Minorități, dl. Ivan TRUȚER.

Din partea **ORGANIZATORILOR** au participat: Smaranda ENACHE, SZOKOLY Elek, KÁNTOR Lajos și GÁSPÁR Sándor.

În situația în care, după opinia multora, singura cucerire reală a evenimentelor din decembrie '89 a fost obținerea libertății de expresie, presa din România, trecând printr-o adevărată renaștere - nu numai prin explozia sa cantitativă și diversitatea de neimaginat mai devreme, dar și prin calitatea mijloacelor de expresie ajunse adesea pînă la exuberanță -, rolul presei, al mass-mediei în general, în formarea, educarea sau manipularea opiniei publice este atît de important, încît revine o mare responsabilitate celor care se încumetă să facă jurnalistică după ureche, fără o maximă implicare morală și profesională. După cinci ani de presă liberă, vreme în care nu toată mass-media și nu toți ziaristii au fost la înălțimea misiunii lor în ceea ce privește redarea obiectivă a informației, înțelegerea în profunzime a complexelor fenomene social-politice, ba mai mult, înfrîngerea propriilor prejudecăți, contactul direct dintre ziaristi, cunoașterea reciprocă, dezbateră deschisă a chestiunilor fierbinți, delicate, confruntarea cu alteritatea opiniilor, **DIALOGUL PRESEI**, este mai mult decît o obligație: este o necesitate.

“Pentru a ne cunoaște pe noi înșine, am inventat oglinda. Pentru comunicare - Dialogul”, spune GÁSPÁR Sándor, președintele executiv al AZMR, în Monitorul Taberei.

Prima zi a fost dedicată dezbaterilor asupra problemelor specifice ale presei minorităților naționale, Dl. Ivan TRUȚER a prezentat situația generală a presei minoritare din punct de vedere financiar: Consiliul pentru Minorități a sprijinit în 1993 nu mai puțin de 23 de publicații minoritare, numărul lor ridicîndu-se astăzi la 41. Cele 20 de publicații maghiare se bucură de un sprijin anual de 200 de milioane lei, iar cele 5 germane, de 251 milioane lei. Suma totală pentru sprijinirea presei minoritare se cifrează

la peste un miliard. Minoritatea ucrainiană, bulgară, sîrbă dispun de cîte 3 publicații fiecare, armenii de două, polonezii, albanezii, cehii, slovacii, grecii de cîte una. Diapazonul se întinde de la emisiunile de televiziune pînă la publicații bianuale. Potrivit spuselor dlui Truțer, nu apariția, ci răspîndirea lor provoacă serioase griji. Dacă ziarele minorităților mici publică și materiale în limba română, nu același lucru se întîmplă și cu cele de limbă maghiară și germană - aflăm de la secretarul Consiliului pentru Minorități -, subliniind că Consiliul nu a influențat niciodată, în nici un fel, conținutul publicațiilor sprijinite și că Guvernul nu așteaptă altceva de la aceste publicații decît informarea propriei minorități, „dar și a populației majoritare despre activitatea minorității respective”. Ceea ce este o transparentă sugestie ca și ziarele “marilor” minorități (aflăm de la dl Ondrej STEFANKO că nici în publicația slovacilor și cehilor nu apar texte în limba română!) să treacă la publicații bilingve: și în limba majorității. Greutățile de difuzare au fost subliniate și de reprezentanții publicațiilor germane, Dieter DROTLEFF de la Karpaten Rundschau sau Georg SCHERER de la Hermannstädter Zeitung. Iar inițiativa înființării unei asociații a presei minoritarilor sub oblăduirea Consiliului pentru Minorități, pentru care a fost prezentat chiar și un proiect de statut, a întîmpinat deocamdată o rezistență justificată, fiind decodată ca o încercare de centralizare și control a presei minorităților din partea puterii.

Dezbaterile de a doua zi dintre ziaristii români prezenți și colegii lor minoritari s-au desfășurat mai ales la nivelul generalităților, a principiilor și a așteptărilor reciproce. Au fost evidențiate și o serie de aspecte nedorite care tulbură comunicarea dintre etnii, de la prejudecăți și stereotipii la interesele politice care otrăvesc relațiile dintre oameni și comunități.

(continuare în pag. 4)

Alternativele studenției

În perioada 1-11 august, grupul studențesc interuniversitar ICS, în cadrul programului cu același nume, finanțat de Fundația olandeză CEBEMO, a organizat, cu sprijinul Ligii Pro Europa, la Păltiniș (Sibiu) o tabără socio-culturală la care au participat cca. 40 de studenți din mai multe centre universitare din țară. Această întâlnire a cuprins în coordonatele ei organizatorice o suită de dezbateri libere, determinate de intenția grupului ICS de a analiza și descoperi soluții la problema acută a crizei generale de valori a generației tinere. Temele dezbaterilor au fost centrate pe următoarele trei concepte considerate ca fiind primordiale și de actualitate: **DEMOCRAȚIE, RELIGIE, ECOLOGIE**. În acest sens și-au adus substanțial aportul invitații studenților între care, chiar dacă s-au împăr-

tășit idei diferite, mergându-se pînă la adevărate polemici, s-a stabilit totuși o unitate a diversității, benefică în crearea unui orizont socio-cultural autentic. Astfel studenții au avut prilejul să dialogheze în problemele ce le-au sfîrmit interesul cu doamna **Smaranda Enache** co-președinta LPE, **preacucernicul părinte Galeriu**, domnul **Andrei Cornea** de la Revista 22, domnul profesor **Alexandru Duțu** - Universitatea București,

director al Institutului de Studii Sud-Est Europene, domnii parlamentari **Horia Rusu** și **Raimond Luca**, și poetul **Mircea Dinescu**. Tabăra și-a propus, printre altele, ca finalitate, înlesnirea stabilirii de contacte interculturale între studenți în vederea stimulării inițiativei socio-culturale, a schimbului de idei prin promovarea dialogului și, atunci cînd e cazul, a polemicii cordiale. Remarcabile au fost intervențiile studentului

Toader Paleologu (Facultatea de filosofie - Sorbona) și expunerile tînărului poet **Marius Weber**, care au impresionat afit prin originalitatea cît și prin profunzimea discursului lor. În serile literar-muzicale organizate după seminarii, studenții au avut prilejul să-și dezvăluie aptitudinile și talentul. Cu aceste ocazii absolut impresionanți s-au dovedit studenta la Conser-

În dialog: Părintele Galeriu și d-na Smaranda Enache

vatorul din Paris, **Shara Paleologu** și tînărul actor **Cătălin Neghină**. Privită din prisma vieții studențești, tabăra de la Păltiniș a însemnat un eveniment inedit pentru că, cel puțin în perioada vacanței reuniunile studențești cu un alt caracter decît cel recreativ sînt practic inexistente în contextul în care întreaga viață studențească din România era, pînă mai ieri, nepermis de apatică .

(M.I.)

DIALOGUL PRESEI

• Băile Tușnad • 14-15 iulie 1995

(continuare din pag. 3)

S-au evidențiat totodată și deosebirile de fond dintre interesele unei prese aparținînd unei comunități de dimensiunea și tradiția celei maghiare (sau germane), și cele ale comunităților mici, aflate oricum în pragul asimilării. Iar din discuțiile de după amiază, mult mai intime și mai agitate, desfășurate pe malul lacului Ciucaș, am putut deduce că nenumăratele noastre controverse provin dintr-o foarte superficială cunoaștere a celuilalt, a istoriei noastre comune și adesea din psihologia noastră traumatizată, nu afit de evenimente dureroase, cît de mitizarea realității, din interese obscure. "Somnul rațiunii" născînd aceiași monștri și în presă.

Dacă dialogul propus de noi va da sau nu roadele așteptate, rămîne de văzut. Dar că inițiativa nu a fost cu totul inutilă o demonstrează poate și cuvintele ziaristului Petre POREA de la Evenimentul Zilei, exprimate în coloanele aceluiași Monitor:

„Dialogul nu poate fi impus! El există doar în momentul în care respectul reciproc se bazează pe principiul valorii, al profesionalismului, al debarasării de ideologie. Evenimentul de la Tușnad nu are conotații politice, dar poate demonstra politicianilor pătimași că politicianismul rezultat din cunoașterea a priori a realității este mai presus de demagogia politicianistă.

Acest dialog fără prejudecăți poate fi un model pentru atingerea aceluși barem civic necesar existenței unei democrații autentice în România.”

(S.Z.E.)

Promovarea multiculturalității - factor de prevenire a conflictelor

Program susținut de Liga Pro Europa - Filiala Satu Mare beneficiind în perioada septembrie 1994 - august 1995 de o finanțare din partea Comunității Europene prin intermediul Programului PHARE. Ultimele două manifestări: masa rotundă pe tema *Drepturile omului într-un stat de drept* (Satu Mare 27 iunie '95) și seminarul *Protejarea multireligiozității - element determinant pentru toleranță confesională* (Negrești Oaș, 10 iulie '95).

Drepturile omului într-un stat de drept. Participanții la această dezbateră (peste 30 de sătmăreni) au avut ocazia (de mult timp dorită) de a se întâlni și dialoga cu două personalități marcante ale societății din România, două personalități care, cu înalt profesionalism, dar mai ales cu perseverență și cu energie, activează în domeniul respectării drepturilor omului. Este vorba de dna **Manuela Ștefănescu** și domnul **Gabriel Andreescu**, vicepreședinte, respectiv, președinte al APADOR-Comitetul Helsinki.

Iată câteva idei punctate de dl. **Gabriel Andreescu**: „*Intr-un stat de drept, legea este cea care determină lucrurile, care comandă, statul se conduce după lege și nu după voința unuia sau altuia. Ideea că oamenii trebuie să trăiască într-un stat de drept este destul de veche, are deja câteva sute de ani și trecerea timpului n-a făcut decât să confirme acest lucru. E fundamental ca oamenii să trăiască într-un stat în care să se sprijine pe ceva stabil, să elimine liberul arbitru. A respecta statul de drept înseamnă a da prioritate absolută legii. A respecta legea, în forma cea mai simplă, înseamnă a o aplica în litera și spiritul ei. Legea, în sensul larg al cuvântului are ierarhie. Această ierarhie poate să producă, la un moment dat, niște contradicții în care noi trebuie să optăm corespunzător.*”

Doamna **Manuela Ștefănescu**, în referatul prezentat cu această ocazie a arătat aspectele mai practice privind instituțiile europene care veghează pentru respectarea drepturilor omului, ca și unele paradoxuri, incompatibilități, dintre diferitele articole din Constituție (Art. 23, paragraful 3, de exemplu) și cele stipulate de Legea Poliției (Art. 16) și a nuanțat condițiile legale în care se poate efectua percheziția domiciliară, arestarea preventivă, ș.a.

A fost o dezbateră interesantă, dar mai ales utilă, ajungând cu toții la concluzia că noi, cetățenii, nu cunoaștem suficient de bine legile, drepturile și libertățile individuale, documentele fundamentale, ori, pînă cînd nu le cunoaștem, sîntem în permanență vulnerabili, acestea putînd fi oricînd încălcate de către reprezentanții diferitelor instituții.

Protejarea multireligiozității - element determinant pentru toleranță confesională - de **Anamaria Pop**, co-președintă al Ligii Pro Europa - Filiala Satu Mare, a fost percepută pozitiv de grupul vizat din Negrești-Oaș, deci au răspuns invitației de a-i audia pe **Costin Emil**, arhitect, preot greco-catolic din Maramureș, pe **Ștefan Coșoroabă**, preot evanghelic din Orăștie și pe **Gheorghe Pop**, preot ortodox din Satu Mare.

Iată un fragment din referatul **Patrimoniul spiritualității creștine românești oglindit în bisericile de**

lemn din Maramureș, prezentat de dl. **Costin Emil**: „*Bisericile din lemn din Maramureș reprezintă o veche experiență a legăturii omului cu natura în care trăiește și cu supra-naturalul, cu Dumnezeu, de care se simte legat prin transcendență.*”

Drept o continuare firească a gândurilor rostite de preotul greco-catolic, dl. **Ștefan Coșoroabă**, preotul lutheran de la Parohia evanghelică din Orăștie (care a prezentat referatul: **Conviețuire și toleranță**), a accentuat: „*Poziția ecumenică are cele mai mari șanse de a fi parte a unei etici globale. Ea este o strategie a autocriticii, cunoașterea faptului că granița dintre adevăr și neadevăr trece prin propria credință. Trebuie să acceptăm faptul că unele lucruri care par importante în biserică, nu sînt decît tradiții specifice culturii noastre și nicidecum criteriu de adevăr exclusiv.*”

O temă interesantă și incitantă a reprezentat și referatul prezentat de dl. **Gheorghe Pop**, preot ortodox de la Parohia ortodoxă din Satu Mare. Dînsul a vorbit despre: **Pecetare — reflecție a credinței într-un Dumnezeu unic**. În ceea ce privește genericul acestui seminar, adică toleranță confesională, dînsul a concluzionat: „*Sarcina noastră este să găsim un Dumnezeu unic, să protejăm multireligiozitatea, formele prin care este slujit acest Dumnezeu unic, să găsim posibilitatea de a convețui împreună, în pace și bună înțelegere.*” (A.P.)

PRIORITĂȚI COMUNE

(continuare din pagina 1)

Cercetările desfășurate ani de-a rândul de echipe mixte româno-maghiare pe principale rîuri comune se apropie de sfîrșit. Cantitatea de informație culeasă este impresionantă. Cele două organizații neguvernamentale titulare de proiect, Liga Pro Europa și Tisza Klub Szolnok au pus aceste materiale documentare la dispoziția ministerelor mediului din cele două țări și au alertat autoritățile locale și publicul în legătură cu iminența unor dezastre ecologice dacă nu vor fi întreprinse cel puțin măsurile pe care le permit bugetele de austeritate ale tranziției. Tot despre bugete, dar și despre legislație s-a convorbit și pe seama trecerii la economia de piață. Dacă în anii anteriori o invidie nedisimulată cuprindea auditoriul românesc la auzul avansului pe care-l lua Ungaria în domeniul economic, în acest an notele critice ale oaspeților - provenind, în majoritate din mediile opoziției - au dezvăluit cît de numeroase sînt controversese care, și în țara vecină, însoțesc recapitalizarea. Stînga reform-comunistă revenită la putere pe valul nostalgiei după "socialismul de gulas" al regimului kádărist se vede nevoită să aplice un pachet de măsuri ultraliberale, în flagrantă contradicție cu platforma sa electorală centrată în jurul ideii de protecție socială. Dincoace, în România, asistăm la paradoxul răsturnat: coaliția guvernamentală face caz de o așa-zisă privatizare maximală, dar în realitate obstrucționează

recapitalizarea, menținînd poziția privilegiată a statului și directocrației în dirijarea economiei, fără a fi capabilă nici măcar de promisa protecției sociale a celor defavorizați. Totuși, ca și în anii anteriori, dezbaterile cele mai animate au însoțit expunerile consacrate procesului de reconciliere istorică, în speță temei fierbinți a semnării tratatului de bază româno-ungar, chestiunii minorităților și problemelor securității regionale. Experții Centrului de Studii Internaționale, **Renate Weber** și **Valentin Stan**, au fost fără îndoială printre preferații auditoriului. Expunerile, riguroase și precise, au subliniat cu un criticism justificat lipsa devoință politică a coaliției guvernamentale din România pentru realizarea obiectivului esențial al proiectului național, integrarea României în structurile euro-atlantice, reconcilierea cu Ungaria fiind parte indisociabilă a acestui proces. Totodată s-a accentuat că nu poate exista reconciliere fără adevăr. S-a subliniat necesitatea unei schimbări în profunzime a concepției despre drepturile minorităților, descentralizare, cooperare transfrontalieră. Anului Internațional al Toleranței, ca și campaniei Consiliului Europei împotriva intoleranței "All different-all equal" le-a fost consacrată o întregă sesiune.

Punctul culminant al întîlnirii a fost panelul care a reunit la aceeași masă, în ultima zi a taberei, politicieni și analiști dintre cei mai interesați din România și

Ungaria, lideri ai opoziției, invitați să răspundă întrebării dacă și de ce asistăm la o "nostalgie de stînga" în țările noastre. Dacă în Ungaria victoria în alegeri a stîngii poate fi un indiciu al nostalgiei, în România - au susținut unii vorbitori - schimbarea nu s-a produs, deci asistăm la un regim de relativă continuitate cu cel precedent. De altfel, s-a contestat că actuala coaliție guvernamentală ar fi de stînga în sens clasic, orientările și soluțiile sale fiind mai degrabă un hibrid de corupție, clientelism și economie bananieră.

Au mai fost, așa cum se cuvine într-o tabără, excursii - la *Lacul Sfînta Ana*, *Cimitirul Păsărilor*, *Turbărie*, *Peștera cu Sulf*, discotecă, seri de neuit cu *Mircea Florian*,... și un mare *SERVUS*, devenit logo-ul ediției.

Bálványos '95 a consolidat convingerea că, atît în România, cît și în Ungaria există forțe politice și civice capabile să-și asume o reală reconciliere istorică, precum și intensificarea procesului de integrare europeană și euro-atlantică a celor două țări în beneficiul reciproc și al creșterii gradului de stabilitate a Europei Centrale. În acest proces, tratatul de bază este doar un prim pas, dar unul absolut necesar. El trebuie dublat încă de la început, ca și în cazul țărilor din Europa Occidentală, de o profundă reformă a mentalităților, a sistemului de învățămînt, de promovarea complementarității economice și culturale. (SE)

Program

17 iulie : Relațiile dintre România și Ungaria, tratatul de bază și politica minorităților

Referenți: *Renate Weber, Valentin Stan, Ivan Trușer* (România), *Csaba Lőrincz, Zsolt Németh* (Ungaria)
Moderator: *Zsolt Németh* (Ungaria)

18 iulie: Esența și limitele toleranței

Referenți: *Andrei Cornea, Csaba Sógor* (România), *Csaba Tabajdi, László Kövér* (Ungaria), *William Totok* (Germania)

Moderator: *Smaranda Enache* (România)

19 iulie: Posibilități nevalorificate pentru protecția mediului

Referenți: *Nicolae Gâldean, Zoltán Hajdú, Endre Sárkány-Kiss* (România), *Katalin Zsuga, Gábor Karátson* (Ungaria)

Moderator: *Elek Szokoly* (România)

20 iulie: Problemele securității regionale și șansele de integrare europeană

Referenți: *Elena Dumitru, Valentin Stan, Gábor Kolumbán* (România), *György Granasztói* (Ungaria)
Moderator: *Zsolt Szilágyi* (România)

21 iulie: Anii tranziției economice în Europa Centrală și de Est

Referenți: *Costea Munteanu, Ákos Birtalan* (România), *József Halzl, Tamás Vojnics, Arnold Ludányi* (Ungaria)
Moderator: *Mihály Várga* (Ungaria)

22 iulie: Nostalgie de stînga în Europa Centrală și de Est ?

Referenți: *Béla Markó, Horia Rusu, Adrian Severin, Dorel Șandor, Sándor Kónya-Hamar* (România), *Viktor Orbán, Sándor Papp, János Martonyi* (Ungaria)

Moderator: *Gergely Pröhle* (Ungaria)

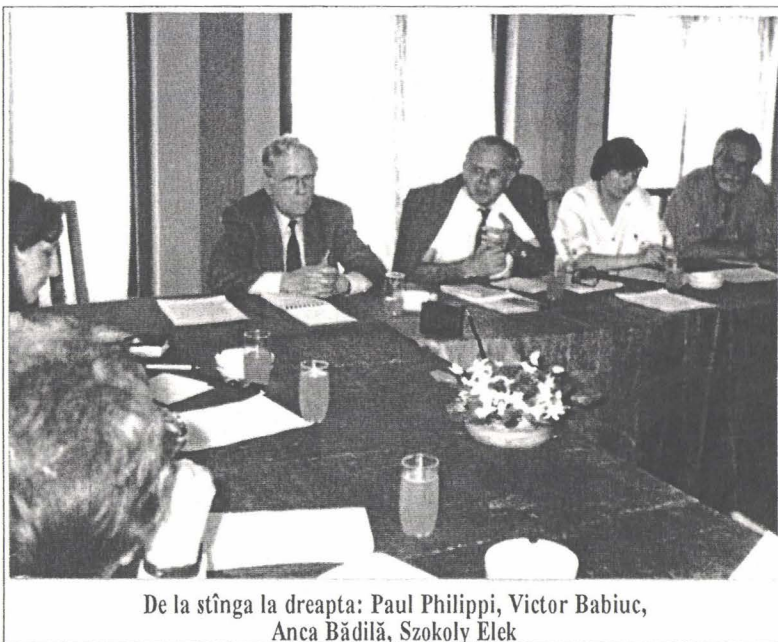
Sponsori: FUNDAȚIA ILLYÉS (H), FUNDAȚIA FRIEDRICH NAUMANN (H), FUNDAȚIA HEINRICH BÖLL (D), NATIONAL ENDOWMENT FOR DEMOCRACY (USA), FUNDAȚIA SOROS (RO), PHARE (UE), MADISZ (RO)

Problema minorităților în programele politice ale partidelor

În cadrul seriei de șase seminarii organizate în șase localități diferite din Transilvania de către *Liga Pro Europa* și reunite sub titlul generic de „**Îmbunătățirea relațiilor interetnice din Transilvania**“, proiect finanțat de *National Endowment for Democracy (USA)*, s-a desfășurat, în zilele de 16-17 iunie la Poiana Brașov, seminarul „**Problema minorităților în programele politice ale partidelor**“; seminar organizat în colaborare cu *APADOR-CH, București*.

Lista invitaților a cuprins, pe de o parte lideri ai partidelor din *Convenția Democratică*, al *Partidului Democrat* și ai uniunilor minorităților naționale, pe de altă parte reprezentanții societății civile din România. Dintre personalitățile care au onorat cu prezența această manifestare îi putem menționa pe: **Victor Babiuc (PD)**, **Dinu Zamfirescu (PL'93)**, **Araxy Chivescu (Uniunea Armenilor din România)**, **Anca Bădilă (PNL)**, **Zsigmond László (UDMR)**, **Paul Philippi (Forumul Democrat German din România)** și respectiv, **Silviu Jecu**, **Dan Oprea (APADO, Brașov)**, **Gabriel Andreescu**, **Valentin Stan**, **Vera Câmpeanu (APADOR-CH)**, **Marian Țața (Asociația Pro Democrația)**. Din partea *Ligii Pro Europa* au luat parte **Smaranda Enache** și **Szokoly Elek**.

De la stînga la dreapta: Paul Philippi, Victor Babiuc, Anca Bădilă, Szokoly Elek

Discuțiile s-au axat pe problematica minorităților și reflectarea ei în programele politice ale partidelor, pe relația dintre organizațiile minorităților naționale, partide politice și organizații neguvernamentale.

„Orice minoritar dorește și dorește justificat o autonomie culturală și mi se pare normal ca în cea ce privește aspectul cultural privirea sa să fie orientată spre țara de origine și nu găsească în treaba asta nimic deranjant ca să mă supere pe mine ca majoritar. Dar în momentul în care se pune problema de natură politică eu trebuie să simt că el politic îmi este loial. Pentru că atîta vreme cît mie politic nu-mi este loial eu am să fiu suspicios“, a spus dl. Victor Babiuc referindu-se la câștigarea încrederii în raporturile dintre majoritate și minoritate, încredere care în momentul actual este în suferință în societatea românească.

În ciuda existenței unor luări de poziție

interesante s-a putut constata că oferta politică privitoare la minorități este cel puțin modestă. Reprezentanții organizațiilor neguvernamentale și ai minorităților au subliniat urgența conturării unor oferte precise și conforme practicii politice europene, depășirea demagogiei și populismului și dacă politicienii opoziției aspiră la voturile minorităților. Întîlnirea s-a dovedit a fi foarte utilă. (K. J.-A.)

Biroul pentru Drepturile Omului

În perioada iunie-iulie 1995, Biroul a fost vizitat de 32 de persoane cu plîngeri. Majoritatea lor au acuzat justiția de parțialitate. O serie de plîngeri s-au referit la aplicarea Legii fondului funciar.

Fiind și perioadă de vară, cînd oamenii doresc să facă excursii, au fost înregistrate noi plîngeri din partea unor cetățeni cărora li s-a refuzat viza de intrare de către unele state din Vestul Europei. Cei interesați (V.J. și D.D.) au fost informați asupra faptului că, după convențiile existente, este un drept elementar al fiecărui cetățean de a-și părăsi țara, însă nici o țară nu poate fi obligată să acorde permisul de intrare pentru cetățeni străini. Țările

dezvoltate își apără frontierele de posibili imigranți, considerînd că aceștia periclitează siguranța statului.

România fiind recunoscută ca „țară sigură“, nici un cetățean al său nu poate cere azil politic. Domnul D. D. a făcut o plîngere conform căreia din 1988 pînă în prezent este persecutat de poliție. Biroul Drepturilor Omului nu poate elibera „certIFICATE“, prin care se poate obține viză și azil politic. Într-un stat democratic, cetățenii se pot adresa justiției în astfel de cazuri, iar dacă justiția internă nu rezolvă problema în mod satisfăcător, oricine poate apela la Comisia pentru Drepturile Omului din Strassbourg. (H.I.)

Biroul pentru Drepturile Omului al Ligii Pro Europa, cu adresa în Str. Călărașilor nr. 2 are ca scop monitorizarea respectării drepturilor omului în România, oferind totodată consultanță juridică gratuită.

Colegiul Democrației - În căutarea adevărului

Există în viața fiecăruia dintre noi momente în care ne aflăm mai aproape sau mai departe de adevăr. Viața „cetății” ne oferă, fiecăruia dintre noi, posibilitatea de a alege între adevăr și eroare. Înarmați cu nonconformismul și inocența vârstei, cîțiva tineri ai acestui oraș, au încercat, lucru deloc ușor, să caute adevărul. Iar acest experiment s-a numit COLEGIUL DEMOCRAȚIEI.

Desfășurat vreme de aproape un an, Colegiul Democrației, finanțat de Programul Phare al Uniunii Europene, ne-a provocat la o cunoaștere cît se poate de profundă a pîrghiilor statului de drept, a principiilor democrației și a drepturilor omului. Prelegerile și atelierele de lucru, stagiile practice la București și Budapesta, cît și Universitatea de Vară de la Bálványos au fost momente în care libertatea de exprimare și aceea a conștiinței au putut să se desfășoare în voie, fără teama unor „răstălmăciri”.

Consensul tăcerii, afișat în viața de „afară”, a fost rupt în acest spațiu în care fiecare dintre noi ne-am simțit cetățeni cu drepturi și libertăți înnăscute, nu primite de la stat. Identitatea euro-

peană și gîndirea europeană, principiul subsidiarității și modelarea noii Europe, concepte aproape necunoscute la noi, au fost percepute de studenții Colegiului Democrației la adevărata lor valoare, de care ar trebui să se bucure în contextul mult trîmbițatei integrării. Dacă a rămas ceva „neîmplinit”, acesta a fost exercițiul de autonomie locală care trebuia să aibă loc la Consiliul Municipal al orașului nostru. Acest exercițiu ar fi putut să pună în atenția autorităților locale problemele

Democrația?...care democrație? Am căutat definiția în dicționar a cuvîntului și era să rup pagina pe care era definit termenul. Aceasta pentru că am aflat că există o formă superioară a democrației bazată pe deținerea puterii politice de către oamenii muncii, pe proprietatea obștească asupra mijloacelor de producție.

Adrian Petelean n. 1974

orașului, așa cum le văd o parte din tinerii prin perspectiva vârstei pe care o trăiesc. Spun aceasta pentru că tot ceea ce este pur și inocent este adevărat.

Orice încercare de „contabilizare” a experiențelor trăite la COLEGIUL DEMOCRAȚIEI nu va putea ocoli, poate cel mai important lucru însușit aici: a nu cădea victimă valorilor confuze, tot mai mult propagate în societatea românească. Iar acesta nu e un lucru mărunț!

Adrian Petelean

INTERNATIONAL VISITORS

În cadrul programului International Visitors, organizat de United States Information Agency, în luna mai am avut posibilitatea de a vizita o serie de orașe din Statele Unite, cu scopul de a cunoaște structurile democratice, de a observa modul în care se tratează problematica minorităților (în special a minorității afro-americane).

Timp de o lună am avut înfîliri cu persoane din diferite instituții (Departamentul de Externe, Departamentul de Justiție, Ministerul Muncii etc.), organizații internaționale (de ex. ONU, OSCE, International Human Rights Law Group, Amnesty International) și ONG-uri. Am fost în școli, universități, închisori, rezervații pentru americanii nativi, muzee. Pentru o lună, am fost un component al amalgamului societății americane, consumînd Coca Cola cu cartofi pai la McDonalds, hot-dogs pe infinitele străzi ale New York-ului, crabii în

restaurante chinezești și, la fel, programul posturilor de televiziune cu reclamele oferite de ele.

Cum m-am simțit? În mod diferit în ocazii diferite.

La discuții am remarcat un mare interes față de problemele țărilor din Europa de Est, o bună cunoaștere a situației din aceste țări, condamnarea violărilor drepturilor omului. Am fost considerat partener egal și nu un elev debil: am primit informații și am distribuit informații. În școli și universități am avut aceeași senzație: profesorii nu au un sentiment de superioritate față de elevi.

Închisoarea pentru delinvenți minori însă este o instituție specială. Totul pare liniștit: copiii - în săli de studii, unii - la calculator. Mobilierul de plastic este însă bine fixat de podea, gardienii urmăresc prin geamuri groase orice mișcare chiar și în WC-uri - totul inspiră ideea că în acel loc uneori au

loc incidente deosebit de violente.

În muzee am fost pur și simplu înghițit de avalanșa informațiilor, sentiment pe care nu l-am avut în fața televizorului, care oferă mai mult pseudo-informații și încearcă să mă alinieze la nivelul americanului standard. Un american standard, cum m-am simțit cînd consumam hot-dog, sau cînd umblam cu mașina prin minunata rezervație Yellowstone. Acest sentiment plăcut a fost umbrit de vizita unei alte rezervații: cea a americanilor nativi din tribul Crow. Un trib de vînători, împins spre sărăcie, cu o firavă posibilitate de a avea, după un trecut, și un viitor.

Washington, Cleveland, Memphis, Bozeman, Billings (acestea două în statul Montana), Los Angeles, San Francisco, New York: stații într-o călătorie care mi-a oferit cunoașterea unei lumi noi, a unei ideologii noi pentru mine: pragmatismul. (H. I.)

STAREA EUROPEI

The National Liberal Club - 6 iulie 1995 conferință internațională organizată de European Dialogue din Marea Britanie, cu sprijinul Fundației Friedrich Ebert din Germania.

Subiecte dezbătute:

- Conferința interguvernamentală din 1996 cu privire la integrarea europeană
- Ce este securitatea europeană?
- Ce este cetățenia europeană?

Invitați: Robin Cook MP, Shirley Williams MP, Edward Mortimer (*Financial Times*), Frazer Cameron (*comisia Europeană*), Edith Müller (*Parlamentul Europei*)

Participanți: Dainis Ivans (*Letonia*), Ferenc Miszlivetz (*Ungaria*), Martin Palous (*Cehia*), Klelija Balti (*Bosnia*), Marina Pavlova (*Rusia*), Smaranda Enache (*România*), Karel Holomek (*Slovacia*), ș. a.

“În 1996 guvernele Uniunii Europene urmează să se pună de acord asupra unei noi structuri instituționale a integrării europene. Din păcate, deocamdată, dezbaterile a fost rezervată unui cerc restrâns de “formatori de opinie”, provenind îndeosebi din Europa Occidentală, fără implicarea cetățenilor din Est și Vest”. Acest pasaj introductiv al programului Conferinței “Starea Europei” - la care am fost invitată să particip în elegantul și istoricul Club Liberal de la Londra-, rezumă întreaga filosofie a organizației European Dialogue, ramură britanică a Helsinki Citizens Assembly. O filosofie reluată de cinci ani la diversele întruniri ale acestei organizații internaționale și sintetizată de logo-ul ei “Univing Europe from below”. În această logică, întrunirea de la Londra a reunit lideri civici din unele state “foste”, analiști politici britanici, parlamentari europeni și englezi, presă și un numeros public.

Subiectele centrale s-au axat pe definirea conceptelor de securitate și cetățenie europeană. Au fost mai întâi audiate punctele de vedere ale **Comisiei Europene** (*Frazer Cameron*) și **Parlamentului European** (*Edith Müller*), iar apoi participanții est-europeni au răspuns întrebărilor unor parlamentari britanici. Interesul pentru dezbaterile a fost subliniat de prezența la discuții, în prima parte a zilei, a “shadow foreign secretary”, dl. **Robin Cook** și a dnei **Shirley Williams, MP**. O multitudine de probleme, abordate din perspective diferite, nu și divergente, au atins subiecte ca: *schimbarea percepției asupra conceptului de suveranitate națională, accentuarea fenomenului de euroscepticism, apariția unei adevărate demagogii pro europene*, care, în unele din noile democrații, este

utilizată pentru a ascunde lipsa de voință politică a foștilor comuniști pentru inițierea unei reforme profunde. Discuțiile în jurul conceptului de *securitate colectivă* au pornit de la constatarea că insecuritatea fiind contagioasă, este în interesul Occidentului să extindă mecanismele de securitate cât mai la est posibil. La acest punct, chestiunea lărgirii NATO spre Est a fost calificată de reprezentanta rusă ca fiind “respinsă de opinia publică din Rusia”, dar a fost definită de ceilalți est-europeni ca o prioritate ce ține exclusiv de decizia suverană a fiecărui stat. Chestiunea *cetățeniei europene* a suscitat, la rîndul ei, dezbateri animate cu privire la delimitarea geografică, culturală și politică a Europei. Un spațiu larg a fost consacrat dezbaterii cu privire la naționalism și la crearea statelor “etnic pure” în spațiul post-iugoslav. “Este regretabil și profund iresponsabil, spunea unul din vorbitori, refuzul comunității internaționale de a vedea în naționalism o nouă formă de totalitarism, la fel de teribil ca efect în timp ca și comunismul sau nazismul”. Este Sarajevo în Europa? O întrebare care a revenit obsedant în intervențiile participantei din Bosnia, ca și critica severă la adresa guvernelor care acceptă ca parteneri lideri extremiști. Tot în context european a fost discutată și chestiunea situației romilor, a căror protecție necesită un efort și o protecție internațională.

Starea Europei, s-a subliniat între alte concluzii, este paradoxală: mai aproape ca oricînd de consolidare și unificare, dar amenințată atît din interior cît și din vecinătatea imediată de false percepții, elitism, violență și sărăcie. Se poate astfel spune că Europa este la o răspîntie, iar viitorul ei nu se poate articula fără sau împotriva voinței cetățenilor ei. (S.E.)

Tabără Multiculturală în Lituania

Ca o continuare a taberelor din *Borki* (Polonia) și *Tușnad*, în acest an, un grup de tineri români și maghiari (8+8) din România a petrecut două săptămâni ale lunii august la Plateliai (Lituania), în compania colegilor din Polonia, Bielorusia, Ucraina, Slovenia și țara gazdă. Astfel, această tabără, care a fost organizată cu scopul de a oferi un prilej pentru cunoașterea celorlaltor culturi din estul Europei, s-a lărgit față de cele anterioare, când erau doar trei țări participante (Polonia, Lituania și România).

Organizatorii, Grupul „*Transilvania*” din Vilnius (și-au luat această denumire după tabăra din Tușnad), au oferit un program variat, cu seri culturale (fiecare grup a prezentat dansuri, cântece, tradiții), programe artistice (sub conducerea artistei plastice A. Tornau din Lituania) și sportive (în principal baschet, preferat de gazde), excursii (în orașele principale ale regiunii, vizitând monumente culturale, malul Mării Baltice).

Care a fost efectul acestor trei tabere asupra tinerilor din România? Când s-a născut ideea grupurile participante nu au fost alese la întâmplare, ci pentru a căuta mijloace de detensionare a relațiilor româno-maghiare și lituaniano-poloneze. Este foarte greu de apreciat dacă cele trei tabere au modificat mentalitatea

tinerilor. Oare cele două săptămâni pe an față de restul zilelor, în care tinerii sînt bombardați cu teorii contrare celor însușite în cadrul taberei, pot avea un efect important? Sînt oare acești tineri avizați, nu mai acceptă imediat orice? Verifică dacă experiența lor este identică cu ceea ce se afirmă? După Lituania, răspunsul nu poate fi decît pozitiv. Deși au existat

pozitive și trei negative despre poporul lui și poporul celălalt. Pentru grupul român, a găsi trei afirmații pozitive despre el însuși și despre maghiari nu a ridicat probleme. Disputa a apărut cînd tinerii au trebuit să găsească afirmații negative pentru români sau pentru maghiari. Orice idee venită din partea cuiva era imediat combătută de altcineva. “Românii sînt hoți” - a

fost prima de acest gen. Replica: “Nu poți să generalizezi așa ceva, nu este adevărat”. “Ungurii sînt îngîmfați” - și această teorie a căzut: “Am prieteni maghiari și nu toți sînt îngîmfați”. A fost foarte interesant de observat că în cazul afirmațiilor pozitive nu s-a ridicat nici o dată problema că ele nu sînt reale, că există excepții. Tinerii, fără să-și dea seama de acest lucru, nu

O parte a grupului din România, alături de Ringa (dreapta jos), organizatoarea din Lituania

mici încordări între grupul maghiar și român (înaintea seratei, s-a rivalizat pentru a decide cine să fie ultimul în program - a fost nevoie de tragere la sorți pentru rezolvarea problemei), ele au fost aplanate, prin trăirea bucuriilor comune. Un moment deosebit l-a oferit serata culturală, în finele căreia tinerii s-au felicitat reciproc și erau ferciți atît pentru reușitor, cît și pentru reușita celuilalt.

La o discuție, fiecare grup a primit un partener (românii pe maghiari, lituanienii pe bieloruși, polonezii pe ucraineni), tema de lucru a fiind enunțarea a trei afirmații

sînt de acord cu învinuirea colectivă, dar acceptă elogierea colectivă. Discuția a fost foarte binevenită, pentru că astfel s-a conștientizat în tineri și acest tip de naționalism, azînd aceleași stereotipii din partea celorlaltor grupuri: de exemplu toți au remarcat ospitalitatea propriului popor.

— — — —

Se cuvin mulțumiri Fundației Soros din Cluj pentru sprijinul financiar fără de care prezența grupului din România nu ar fi putut avea loc.

(H. I.)

Rîuri comune - proiecte comune

Este îmbucurător faptul că tot mai mulți cetățeni sînt convinși de necesitatea ocrotirii mediului și a naturii, dar deocamdată nu întotdeauna cunoaștem cauzele exacte ale unor fenomene nefaste asupra mediului natural și uman. În mod fericit s-au înmulțit și organizațiile ecologice care acționează în acest sens, însă mobilizarea opiniei publice reclamă în primul rînd o mare responsabilitate.

Continuînd șirul proiectelor începute în 1990, **LPE** a realizat în anul 1995 două colaborări internaționale, cu **Tisza Klub Szolnok** și **Catedra de Ecologie-Genetică a Universității „Babeș-Bolyai”**. Primul a fost *Caravana Ecologică pe rîurile Crișul Repede și Barcău (18 iulie - 2 august 1995)*. Pentru noi, organizatorii proiectului, a fost o mare bucurie faptul că toți specialiștii invitați au răspuns din nou prin prezența lor. Chiar dacă lista acestor nume este cam lungă și cunoscută de majoritatea cititorilor noștri, țin să le mulțumesc din nou membrilor acestui minunat echipaj: *Acad. Dr. doc. Petru Bănărescu, Dr. Nicolae Găldean, Dr. Nicolae Mihăilescu și Petru Bacalu* din București; *Dr. Constantin Drăgulescu* din Sibiu; *Conf. Dr. Manuela Dordea, Dr. Nagy-Tóth Ferenc, Ioan Ghira și Macalik Kunigunda* din Cluj; *Miholcsa Gyula* din Tîrgu-Mureș; *Dr. Szitó András, Dr. Zsuga Katalin, Lőrincz István* din Ungaria, precum și organizatorul din partea Tisza Klub, *Dr. Hamar József*. În această campanie au lucrat alături de noi, atît în activitatea științifică cît și în munca de sensibilizare, nouăsprezece studenți din mai multe universități (șaisprezece biologi,

ecologi și chimiști din Cluj, doi ecologi de la București și un chimist de la Timișoara). Probele recoltate sînt în curs de prelucrare, dar deja putem afirma următoarele: Crișul Repede este mai puțin poluat decît Mureșul sau Someșul, iar Barcăul nu este lipsit de viață, în ciuda masivelor cantități de țitei deversate în apa acestuia.

Anul 1995 a însemnat și o împlinire a unui vis mai vechi, și anume acela de a realiza a doua colaborare a **LPE**, pe *Tisa* superioară. Desfășurat în perioada 5-20 august și finanțat de **REC Budapesta**, acest proiect regional ne-a oferit primul prilej să lucrăm împreună cu colegi din patru țări: Ucraina, Slovacia, Ungaria și România. Din România au participat *Petru Bănărescu, Nicolae Găldean, Constantin Drăgulescu, Barabási Győző, Sárkány-Kiss Endre* și studentul *Ilie Telcean*.

După cum s-a precizat și la conferința de presă de la *Jánd* (Ungaria) punctul final al expediției, apa Tisei superioare pînă la confluența cu Someșul, este curată, limpede, chiar cu o bogată faună de nevertebrate și, în consecință, și de pești. Iar vegetația văii are un caracter natural, fiind puțin perturbată de activitatea umană în sectorul de la izvoarele *Tisei Albe* și *Tisei Negre* pînă la *Hust*.

Baza de date ce se va întocmi în urma acestor prelevări va putea servi ca termen de comparație pentru rîurile mai poluate.

Ni s-a pus deseori întrebarea de ce este necesar să facem asemenea investigații complexe, cînd o simplă analiză chimică de apă, care de altfel este făcută în

mod periodic de organele de stat, poate să ne lămurească în privința stării apelor respective? Motivația noastră are trei aspecte principale:

•••

1. Analizele chimice reflectă starea de moment a apelor și, oricît de dese și precise ar fi, ele nu pot fi decît orientative și nu vor reflecta starea generală. Un val de poluare poate să treacă peste stația de probare și în intervalul dintre recoltările probelor. Organismele vii dintr-un bazin de rîu sînt însă expuse tot timpul condițiilor mediului în care ele trăiesc, supraviețuind doar acelea care pot suporta presiunea complexă a factorilor. Astfel lipsa sau prezența unor specii indică mai precis starea ecologică a mediului în cauză. Marea diversitate a speciilor conferă o stabilitate ecosistemelor, numărul redus al acestora este însă un semnal de alarmă pentru fragilitatea ecosistemelor naturale.

•••

2. Asemenea analize complexe care să aibă în vedere toate grupele de organisme vii nu sînt efectuate în mod curent de nici un organ de control al calității mediului, deci nu se cunoaște bine obiectul ocrotirii, nu avem inventarul acestor ecosisteme.

•••

3. Toate organele de control și de supraveghere a stării mediului, dar și cetățenii, trebuie să se obișnuiască cu idea că într-o țară democratică este dreptul oricărui individ să știe sau chiar să verifice starea mediului și să publice aceste rezultate. Le-am publicat și noi (referitoare la rîul Mureș) într-un volum de 250 de pagini. Pentru asemenea analize este nevoie de specialiști de înaltă calificare.

(S.-K. E.)

Outward Bound la Sovata

Tabăra interculturală din 19-30 iunie

Dacă cineva a trecut în perioada 19-30 iunie pe lângă vila 40 din Sovata, a putut să asculte cîntecele populare românești, maghiare și germane de care răsuna vila pedagogilor. Deși acest mobil găzduiește un centru de perfecționare pentru profesori, de data asta nu profesorii de muzică și-au îmbogățit repertoriul, ci cei 40 de tineri din Tîrgu-Mureș și din Reșița, participanți la tabăra interculturală organizată de Liga Pro Europa și Societatea pentru Tineret OUTWARD BOUND ROMANIA în cadrul Colegiului Democrației.

Ideea organizării unei tabere comune s-a născut dintr-o veche dorință de colaborare din partea ambelor organizații.

Participanții români, maghiari și germani au petrecut împreună 10 zile de neuitat, din care n-au lipsit jocurile de dezvoltare a personalității, tipice taberelor Outward Bound, drumețiile în împrejurimi, și excursiile organizate în scopul cunoașterii unor aspecte etnografice și culturale specifice Transilvaniei. Tinerii au putut să admire îndemînarea olarilor secui din Corund, burgul și ceasul din fostul oraș săsesc Sighișoara și minunata biserică din Biertan, fostul sediu al Episcopatului Evanghelic Săsesc din ținutul numit de sași Siebenbürgen. Nu a fost ocolită nici biserica armeană din Dumbrăvioara, unde tinerii au aflat cu tristețe că din comunitatea care odinioară și-a putut construi un lăcaș de cult atît de minunat, în prezent există numai 7 suflete, care numai cu inima mai simt altfel decît ceilalți, a căi graiul și l-au pierdut undeva în trecutul zbuciumat al Ardealului.

Din programul taberei a făcut parte și un sejur de trei zile la Lacul Bezid de lângă Sîngeorgiu de Pădure, în timpul căruia participanții au avut ocazia să descopere tainele canotajului și windsurfing-ului pe apa care încă ne amintește de un sat dispărut pentru totdeauna sub valurile nepăsării.

În ultimele zile s-au pus în mișcare și condeiele; astfel a apărut ziarul taberei cu titlul *Holá!* (salut, în spaniolă), în care noii gazetari, fiecare în limba sa maternă, au scris despre viața de tabără și au făcut interviuri cu personalitățile prezente, printre care cu oaspetele de onoare, doamna **Smaranda Enache**, co-președinta Ligii Pro Europa, care, împreună cu **Fodor Imre**, membru în Consiliul de conducere al Ligii și președintele Societății pentru Tineret OUTWARD BOUND ROMANIA, au participat activ la discuțiile privind consensul în cadrul unei grupe și au urmărit spectacolul intercultural realizat de tineri, care a constituit punctul culminant al taberei.

În încheiere trebuie să-i amintim pe aceia care, timp de 10 zile, au vegheat asupra bunei desfășurări a taberei. Ei sînt Ganea Paraschiva, Ganea Viorel, Horváth-Kovács Ádám și studentul Suba Lukács, care de la aprovizionare pînă la gătit și de la conducerea grupurilor pînă la organizare, s-au străduit ca participanții să aibă o tabără plăcută și plină de învățături. (H-K. Á.)

NEWSLETTER OF THE PRO EUROPE LEAGUE NR. 6, 7, 8 / 1995

CONTENTS:

PAG. 1-6 Common Priorities of Transition — a report on the already traditional Bálványos youth camp, an alternative summer university held between July 17-22. Round tables and seminars analysed domestic political and economic topics, ecology and international politics. Romanian and Hungarian leading figures of social and political life talked to youngsters of both ethnic backgrounds, creating a stimulating atmosphere that contributed to the general working-holiday spirit of the meetings. (S.E.)

PAG. 2 Local Authorities and NGOs — a meeting between the representatives of both, attended by journalists. Community problems were discussed and possibilities that NGOs be better taken into account. (B.L.)

PAG. 2 New Entries in the PEL Library

PAG. 2 New Books Published by the "Pro Europe" Publishing House

PAG. 3-4 The Dialogue of the Journalists — organised by PEL and the Hungarian Journalists' Association from Romania. Participants: journalist of minority newspapers, as well as professionals of doilies and media. A report on the meeting and seminars that took place at Tușnad, where journalists of different political orientations and ethnic backgrounds tried and succeeded to talk, for two days, about minorities' newspapers and the possibilities of dialogue among people of the same guild. (Sz.E.)

PAG. 4 Students' Alternative — ICS inter university students' group, the Dutch CEBEMO and the PEL organised a camp at Păltiniș, between August 1-11. The aim was to find solutions to the young generation's loss of value crisis. Church personalities, philosophers, parliamentarians engaged in a debate on Democracy, Religion and Ecology. It was a wonderful opportunity to talk about youth problems, especially since the Romanian student life used to be (until recently) rather amorphous. (M.I.)

PAG. 5 Promoting multicultural values - factor of conflict prevention — organised by PEL, Satu Mare branch, financed by the European Union's Phare programme. Report on two round tables held in Satu Mare and Negrești-Oaș, where leaders of NGOs and leaders of different churches were invited to dialogue with people from Satu Mare and Negrești-Oaș.

PAG. 7 The Minorities' Problem in the Political Programs of the Parties — the 5th of the total 6 seminars organised by PEL and financed by NED, APADOR-CH also co-operating. Leaders of opposition parties and representatives of civic organisations analysed the problems of minorities and tried to find political solutions. (K.J.-A.)

PAG. 7 The Human Rights Office - report on cases of Human Rights violations. (H.I.)

PAG. 8 International Visitors — report on a visit in the U.S.A., meeting officials dealing with minorities, visiting jails and the Crow Reservation, as well as the Yellowstone. (H.I.)

PAG. 8 Looking for the Truth - an essay on the knowledge acquired attending the courses of the College of Democracy, an overall evaluation of the gains and difficulties, written by one of the former students. (A.P.)

PAG. 9 The Status of Europe — a Conference organised by The European dialogue of UK and The Friedrich Ebert Foundation of Germany, at The National Liberal Club, in London. Main topics: The Intergovernmental Conference to be held in 1996, regarding the European Integration; What is the European Security; What should the European Citizenship be? The participants were civic leaders from "ex" countries, British political analysts, European and British parliamentarians, journalists and a large audience. (S.E.)

PAG. 10 A Multicultural Camp in Lithuania - organised by the "Transylvania" Group of Vilnius, included "cultural" evenings, sporting and trekking the region and the Baltic shore. The groups (Romanian and Hungarian participants from Romania) came from Poland, Belarus, Ukraine, Slovenia and Romania, and the target was to look for means towards freeing the participants from nationalist pressure. (H.I.)

PAG. 11 Ecology - International projects — a report on the two international research projects of PEL, Tisza Klub Szolnok and specialists from the "Babeș-Bolyai" University of Cluj, analysing the factors that pollute the rivers Tisza and Someș, Crișul Repede and Barcău. The results are fair good and will be publicised, fairly. (S.-K.E.)

PAG. 12 Outward Bounds in Sovata — also a youth camp focussing on the development of personality and knowledge of local geography, history and ethnography. Both sport and journalism was practiced, love of nature and the call to multiculturalism listened to, in a tolerant and active way. (H.-K. Á.)

 Liga PRO EUROPA
co-președinți:
Smaranda ENACHE și CSÍKY Boldizsár
4300 Tîrgu Mureș, P-ta Trandafirilor nr. 5, et. III, CP. 1-154
Tel/fax: +40-(0)65-168549; 117584 e-mail: lpe@lpe.sbn.ro

Redactor: Alina CADARIU;

La redactarea acestui număr au colaborat: BORBÉLY B. László (B.B.L.) Smaranda ENACHE (S.E.), HALLER István (I.H.), Marius ICHIM (M.I.), KACSÓ Judit-Andrea (K.J.-A.), Adrian PETELEAN (A.P.) Anamaria POP (A.P.), SÁRKÁNY-KISS Endre, SZOKOLY Elek (Sz.E.).

Tehnoredactare: PÁPAI László; Editare texte: KACSÓ Judit-Andrea